

**Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ «Закарпатський
лісотехнічний фаховий коледж
Національного лісотехнічного університету України»**

Циклова комісія екологічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Директор коледжу

Михайло ЛИПЧЕЙ

«31» 08 2023

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ**

Галузь знань

10 Природничі науки

Спеціальність

101 Екологія

Освітньо-професійна
програма

Екологія та охорона навколишнього середовища

Освітньо- професійний
ступінь

фаховий молодший бакалавр

м. Хуст

2023

Програма навчальної дисципліни «Соціальна екологія» для студентів освітньо - професійного ступеня фаховий молодший бакалавр спеціальності 101 Екологія освітньо – професійної програми Екологія та охорона навколишнього середовища

Розробник:

Мар'яна Федорівна Човганин ,викладач-методист економічних дисциплін

Програму розглянуто на засіданні циклової комісії екологічних дисциплін

Протокол від « 29 » 08 2023 № 1

Голова циклової комісії Світлана Солдатенко

« 29 » 08 2023

Схвалено методичною радою ВСП Закарпатського лісотехнічного фахового коледжу НЛТУ України

Протокол від « 30 » 08 2023 № 1

« 30 » 08 2023 Голова методради Юрій МОРОЗ

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціальна екологія» є: сформуванати у студентів систему уявлень про причини виникнення, масштаби, можливі трагічні наслідки та шляхи подолання сучасної кризи у взаємовідносинах між людським суспільством та навколишнім природним середовищем, ознайомити їх з основами нової комплексної науки про соціоекосистеми і гармонізацію взаємодії суспільства і природи – соціоекології. Сприяти вихованню у студентів соціоекологічної свідомості і полягає у розумінні пріоритетності незруйнованого природного середовища, у підпорядкуванні особистих інтересів загальнолюдським.

2.2. Основними завданнями навчальної дисципліни «Соціальна екологія» є: ознайомити студентів з основами соціальної екології; показати роль і місце людини як соціальної істоти вищої організації у природному середовищі та наслідки взаємодії людини із довкіллям; проаналізувати етапи взаємовідносин природи і суспільства, закономірності соціальної психології, правові, політичні та ідеологічні аспекти соціальної екології; сформуванати уявлення про можливість і необхідність формування екологічної стійкості довкілля; забезпечити неперервність та послідовність екологічної освіти на стадіях професійної підготовки; підвищити рівень професійної компетентності студентів шляхом встановлення між предметних зв'язків з іншими дисциплінами екологічного циклу.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати: - історію розвитку та екологічні наслідки взаємодії суспільства і природи; основні положення, методи і завдання, структуру екології людини; - еволюцію взаємодії людини і природи; соціально-демографічні аспекти екології людини; 5 - проблеми безпеки в екології людини; - причини виникнення хвороб, пов'язані з порушенням взаємодії людини з навколишнім середовищем; - наслідки безвідповідального ставлення до природи; - значення людини як основи пізнання механізмів її взаємодії з навколишнім світом; - уявлення про людину як мікрокосмос; - вплив на

людину природних і антропогенних чинників; - основи здорового харчування; - основні стратегії виживання людської цивілізації в умовах екологічної кризи;

вміти: - аналізувати механізми взаємодії з навколишнім світом; - виявляти причини змін і еволюції екологічних умов; - визначати пріоритетні шляхи вирішення екологічних проблем; - визначати шляхи покращення і збереження здоров'я людини; - визначати рівень і якість життя населення; орієнтуватись у виборі механізмів подолання екологічних проблем; - прогнозувати напрями гармонійного співіснування людського суспільства і біосфери; - реалізовувати правильні підходи щодо раціонального харчування; - на практиці застосовувати знання екології людини; - аналізувати схеми, таблиці, рисунки, діаграми, карти і картосхеми, створювати карти й картосхеми, діаграми.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **105 год. / 3,5 кредити ECTS.**

3. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Денна форма			
	всього	у тому числі:		
		лекції	практичні	с.р.
1	2	3	4	5
Модуль 1. Теоретичні основи соціальної екології				
Тема 1.1. Становлення соціальної екології, її предмет і основні методи	4	2	-	2
Тема 1.2. Взаємовідносини суспільства і природи в історії цивілізації	4	2	-	2
Тема 1.3 Прогнозування і моделювання соціально екологічних процесів	6	2	2	2
Тема 1.4. Поведінка людини. Рівні регуляції	6	2	2	2
Тема 1.5 Людина і гідросфера	8	4	2	2
Тема 1.6 Людина і атмосфера	8	4	2	2
Тема 1.7 Людина і літосфера	7	2	2	3
МКР №1	2	2	-	-
Всього годин	45	20	10	15
Модуль 2 Прикладні аспекти соціальної екології				
Тема 2.1 Людина і біосфера	10	6	2	2
Тема 2.2 Глобальні проблема людства та шляхи їх вирішення	12	6	2	4
Тема 2.3 Екологічна освіта і виховання	10	4	2	4
Тема 2.4 Екологічна етика і культура	10	4	2	4
Тема 2.5 . Науково-технічна революція – новий етап взаємовідносин людини і природи.	10	4	2	4
Тема 2.6 Економічні аспекти соціальної екології	6	4	-	2
МКР №2	2	2	-	-
Всього годин:	60	30	10	20
РАЗОМ	105	50	20	35

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Модуль 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

Тема 1.1 Становлення соціальної екології, її предмет і основні методи. Причини виникнення соціальної екології. Історичні етапи формування соціальної екології як науки. Мета і предмет і об'єкт вивчення. Основні методи досліджень в соціальній екології.

Тема 1.2 Взаємовідносини суспільства і природи в історії цивілізації. Історичні етапи взаємодії суспільства і природи. Праця як спосіб взаємодії людини і природи. Специфіка трудової діяльності людини.

Тема 1.3 Прогнозування і моделювання соціально-екологічних процесів. Поняття про модель і моделювання. Види моделювання. Мета, завдання і принципи соціально-екологічного моделювання. Соціоекологічне прогнозування, його функції, мета, завдання та основні напрями.

Тема 1.4 Поведінка людини. Рівні регуляції. Поведінка людини в природному середовищі. Рівні поведінки. Характеристика екологічних потреб. Адаптація людини до природного і соціального середовища. Поведінка людини в соціальному середовищі. Поведінка людини в критичних і екстремальних ситуаціях

Тема 1.5 Людина і гідросфера. Загальна характеристика гідросфери. Соціосфера як чинник у формуванні водних антропогенних ландшафтів. Фізичне, хімічне та органічне забруднення вод (причини і наслідки) Проблема дефіциту і причини нестачі прісних вод. Проблема забруднення вод Світового океану та відродження малих річок. Проблеми раціонального використання водних ресурсів. Способи очищення стічних вод. Незвичайні властивості води

Практична робота №1 Економічні методи управління природоохоронною діяльністю.

Тема 1.6 Людина і атмосфера. Атмосфера, її роль у кругообігу речовин та енергії у природі. Джерела забруднення, забруднювачі повітряного басейну, їхній вплив на здоров'я людей. Проблеми збереження теплового балансу та стратосферного озону. Заходи щодо запобігання атмосферним забрудненням.

Практична робота №2 Вивчення основних методів досліджень соціоекології.

Тема 1.7 Людина і літосфера. Ґрунт як основний засіб сільськогосподарського виробництва. Родючість ґрунту. Ґрунт і охорона здоров'я населення. Вивчення ґрунту для потреб будівництва.

Модуль 2

Змістовий модуль 2.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІ

Тема 2.1 Людина і біосфера. Етапи впливу людини на біосферу. Форми впливу людини на біосферу. Шляхи зменшення впливу людини на біосферу.

Практична робота №3 Дослідження основних проблем природокористування, його видів та впливу на довкілля.

Тема 2.2 Глобальні проблема людства та шляхи їх вирішення. Поняття і причини екологічної кризи. Ресурсна криза: земельні ресурси, енергетичні ресурси, зростання чисельності населення, зниження біорізноманіття, зростання агресивності середовища, зміна генофонду. Умови вирішення екологічних проблем.

Практична робота №4 Діагностика соціоекологічних проблем та визначення їх впливу на характер взаємодії суспільства та довкілля

Тема 2.3 Екологічна освіта і виховання. Екологічне просвітництво, його основні принципи. Мета та специфіка екологічної освіти. Екологічне виховання, його специфіка й основні принципи. Екологічний імператив.

Практична робота №5 Дослідження основних принципів та шляхів формування соціально-екологічної культури.

Тема 2.4 Екологічна етика і культура. Поняття соціоетики та екологічної етики. Предмет екологічної етики. Правила і принципи соціоекологічної етики. Антропоцентризм. Натуроцентризм. Розвиток поняття «екологічна культура» та її структура.

Тема 2.5 Науково-технічна революція – новий етап взаємовідносин людини і природи. Поняття науково-технічної революції і науково-технічного прогресу. Основні напрями розвитку НТР. Роль науки в розвитку НТР. Вплив НТР на розвиток взаємовідносин в системі «суспільство-природа». Екологічний зміст сучасної НТР

Тема 2.6 Економічні аспекти соціальної екології. Аспекти, принципи та способи раціонального використання природних ресурсів. Підходи до економічної оцінки впливу людини на природу. Поняття технології. Технологія як спосіб організації людської цивілізації. Етапи організації людської діяльності. Проблеми глобальних технологій. Природозберігаючі та природовідновні технології.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль здійснюється за *модульно-рейтинговою системою*, яка включає *поточний* та *підсумковий* контроль.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять. При поточному контролі оцінці підлягають рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на заняттях, активність при обговоренні питань, результати виконання практичних і робіт, результати експрес-контролю у формі тестів, написання рефератів тощо. Студентам, які брали участь у науково-дослідницькій роботі – роботі конференцій, студентських гуртків, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо під час поточного контролю можуть виставлятися додаткові бали.

Підсумковий контроль включає *модульний* і *семестровий контроль знань*. Він проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах.

Модульний контроль – це оцінювання знання студентом модуля, проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль, оцінки за самостійне опрацювання тем, оцінки за модульну контрольну роботу (МКР). Допускається планування однієї модульної контрольної роботи з навчальної дисципліни, якщо обсяг годин не більше одного кредиту. Всього по даній дисципліні передбачається проведення двох модульних контрольних робіт.

Семестровий контроль – це оцінювання знання студентом теоретичного та практичного матеріалу з предмету за навчальний семестр. Семестровий контроль за результатами семестру проводиться у формі **диференційованого заліку**, визначеним навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Максимальна

кількість балів, одержаних студентом на диференційованому заліку дорівнює 100.

Після семестрового контролю виставляється підсумкова оцінка з дисципліни тобто рахується загальна кількість балів, отримана студентом з даної дисципліни і записується її в журналі обліку поточної успішності у 100-бальній шкалі і у 4-бальній шкалі оцінювання. Перевід з 100-бальної шкали в чинну систему оцінок здійснюється наступним чином:

Сума балів за всі види діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, диф. заліку, курсової роботи, практики	Для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Діагностика успішності навчання здійснюється за допомогою:

- попереднього, поточного, періодичного, підсумкового контролю знань;
- індивідуальної перевірки;- фронтальної перевірки;
- тестового контролю;- модульних контрольних робіт;
- доповіді;- реферати;
- екзаменаційні білети;- бесіди, диспути.

6. Рекомендована література

Основна

1. Екологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / під заг. Ред.. О.Є.Пахомова. – Харків: Фоліо, 2014. – 666 с.
2. Білявський Г. О. Основи екології: підруч. / Г. О. Білявський, Р. С. Фурдуй, І. Ю. Костіков. - К.: Либідь, 2004. - 406 с.
3. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. Проф. Л.Г.Мельника. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 654 с.
4. Україна. Природне середовище та людина. Серія карт. – К.: 1993.
5. Саксонова О.М. Особливості фінансування природоохоронних заходів в Україні. – К.: РВПС України НАН України, 2002. – 24 с. 14. Худоба В. Екологія :навч.-метод. Посіб. / В.Худоба, Ю.Чикайло. –Львів : ЛДУФК, 2016. –92 с.
6. Соломенко Л.І., Боголюбов В.М., Волох А.М. Загальна екологія. К.:НУБіПУ. 2018. –350 с.
7. Корсак К.В. Основи екології: Навч. посібн. для студ. вуз. / МАУПК.В. Корсак, О.В. Плахотнік. - К.: МАУП, 2000. - 234 с.
8. Кучерявий В.П. Екологія: підруч. для студ. вузів / В.П. Кучерявий. - 2-е вид. . - Львів: Світ, 2001. - 481 с.
9. Кучерявий В.П. Екологія: підруч. для студ. вузів / В.П. Кучерявий. - Львів: Світ, 2000. - 500 с.
10. Основи соціоекології / За ред. Г.А. Бачинського. – К.: Наукова думка, 2005.
11. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування. Навчальний посібник. – 3-є вид, перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 592 с
12. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І.Ю. Основи екології. – К: Либідь, 2004. – 408с.
13. Запольский А..К., Салюк А.І. Основи екології – К: Вища школа, 2001 – 358с.
14. Назарук, М.М. Основи екології та соціоекології / М.М Назарук ; М-во освіти України, ЛНУ ім. І. Франка. - Львів: Афіша, 2001. - 256 с.

Законодавство:

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
2. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища".
3. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення".
4. Кодекс України про надра.